

herfst 2018, jg. 45, nr. 3

HET STEENUILTJE

SEIZOENBLAD IVN MUNSTERGELEEN

BELEEF DE NATUUR!

Archeologisch monument Munstergeleen

In het zomernummer van Het Steenuiltje werd bericht dat een steen van 2,750 ton was uitgezocht bij Consortium Grensmaas (Trierveld bij Papenhoven). Deze maaskei wordt drager van twee zg. muntmedaillons, doorsnede 45 cm., die beeldenaar en keerzijde laten zien van een bronzen munt uit de 4de eeuw na Chr. De munt is uitgegeven onder keizer Constantijn de Grote ergens tussen 331 en 334 en werd gevonden bij het graafwerk voor het bergbezinkbassin aan de Pater Karelweg.

Binnen 100 m van deze vindplaats is een prachtige locatie beschikbaar voor de steen, een veldje aan de T-splitsing van Pater Karelweg en nieuwe weg die over de nieuwe brug leidt en aansluiting geeft op de Beekdalstraat. Vanaf dit veldje loopt ook nog een pad richting St. Jorisstraat.

Een oppervlakte van 7 x 7,5 m zal door de gemeente worden voorbereid op de plaatsing van de steen.

Zo'n gigantische steen op een veldje kan daar niet moederziel alleen blijven liggen. Daarom krijgt hij gezelschap van een achttal kleinere stenen om op te stappen, klauteren of zitten. Elke steen krijgt bovendien een letter en bijeen vormen die letters een woord dat benieuwd maakt naar de betekenis. De bedoeling is dat de mensen die er langs komen het woord onthouden en thuis of meteen maar (wel jammer dan voor de geheugentraining) op de smartphone googelen.

De stenen, zes ton bij elkaar, zullen binnenkort worden vervoerd vanaf het Trierveld naar Steenhouwerij Utens in Echt. Als ze daar zijn bewerkt worden ze op de beoogde locatie geplaatst en heeft Munstergeleen er een monument bij.

Maatschappelijke stage 2018

IVN Munstergeleen maakt op twee momenten in het jaar dankbaar gebruik van de inzet van vrijwilligers die niet noodzakelijkerwijs donateur of IVN-lid zijn. In het vroege voorjaar zijn er de NLdoetdagen en in de week voor de herfstvakantie is er de maatschappelijke stage van leerlingen 4 Gymnasium van Scholengroep Trevianum.

In de week van 8-12 oktober zullen wij weer samen met een tiental 15-jarigen het buitengebied van Munstergeleen gaan opschonen.

De vier werkdagen duren van 08.30 tot maximaal 15.00 uur. Op donderdag 11 oktober zal de maatschappelijke stage van de leerlingen worden afgesloten met een lunch in Lunchcafé Jots. Op vrijdag werken de leerlingen op school hun stageverslag uit.

Wilt u een of meer dagen samen met ons deze leerlingen begeleiden dan bent u welkom.

Foto: de Moljeweg werd een aantal jaren geleden weer vrijgelegd met hulp van Trevianumleerlingen.

Foto hiernaast: dat de Moljeweg weer begaanbaar is is te danken aan een vroegere maatschappelijke stage

Op panelen zal verwezen worden naar andere vondsten die in en rond Munstergeleen gedaan zijn. En op strategische plaatsen zullen vitrines worden gezet waarin die vondsten naast replica's zullen worden tentoongesteld met uitleg (zie ook blz. 14).

Van het wandelboekje Glana Nova, drie ommetjes langs de vernieuwde Geleenbeek wordt een nieuwe, aangepaste oplage voorbereid, verschijningsdatum in samenhang met de onthulling van het monument (mei 2019?).

Het Archeologisch monument zal worden geplaatst in het kader van het project Archeologie in de etalage! van Provincie Limburg, die het monument, de vitrines met inhoud en de nieuwe uitgave van het wandelboekje voor de helft financiert.

Co-financiers zijn: Gemeente Sittard-Geleen, Waterschap Limburg, Fonds Sociale Instellingen, Rabobank Westelijke Mijnstreek, Maria Solberg Stichting, Natuurfonds Sittard-Geleen, IVN District Limburg, IVN Munstergeleen (met dank aan donateurs via crowdfunding bij Voordekunst.nl – deze donateurs zullen een tegenprestatie krijgen als beloofd).

HET STEENUILTJE

Voorwoord

Wat heeft U liever: goed weer of slecht weer? Het lijkt een open deur-vraag, maar in de huidige omstandigheden is het maar net de vraag wat met goed of slecht wordt bedoeld. We beschikken graag over genoeg water, maar als het regent worden we niet graag nat.

Lang verhaal kort: het peil van de moerasvijver in de Heemtuin is dramatisch laag. De poel bij de kijkvijver en het vennetje zijn drooggevallen, een flink aantal planten en struiken hebben we verloren aan de droogte, zo lijkt het. Op 27 januari van dit jaar werd in de Stadbroekermolen de vrijwilligersdag gehouden van IVN-district Limburg. De Vlaming Pieter de Boussemaere, klimatoloog, hield een lezing over de klimaatverandering. Met behulp van pvc-pijpen construeerde hij een grafiek en liet zo op niet mis te verstane wijze zien wat er aan de hand was.

De ervaringen van voorjaar en zomer 2018, inmiddels achter de rug, hebben zijn verhaal niet gelogenstraft, verre daarvan.

Weliswaar heeft het gebied waarin wij leven, het Maasdal, allerlei veranderingen gekend in de loop van de millennia of liever gezegd tijdperken, maar zo snel als het nu lijkt te gaan ging het toen niet.

In de tuin breken we ons het hoofd hoe we aan water komen bij gebrek aan regen: een put slaan? Een waterbuffer aanleggen? Extra water opvangen (maar dan moet het wel regenen)? Hoe dan ook, elke druppel gaat tellen.

- 2 Archeologisch monument Munstergeleen
Maatschappelijke stage
- 4 Activiteitenprogramma herfst (Lex Vlieks)
- 6 Slootjesdag 10 juni (Lex Vlieks)
Regiowandeling 2 door de Doort (IVN Born)
- 8 Bijzondere planten in de Heemtuin (H. Mulders)
- 9 Excursie Herkenrode (H. Mulders)
- 10 In memoriam Sjr Florax
- 11 Wandelingen Harrij Gijzen & Kroedwösjwandering
- 12 Werkzaamheden in de Heemtuin (H. Mulders)
- 13 Zwavelzwam op treurwilg
- 14 Haantje van Buchten
- 15 Monumentale bomen in Sittard-Geleen (IVN Born)
- 16 Wandeling Meinweg & Turfkoelen (Ria van Mourik & Anita van de Loo)
- 17 Bodemdieren, paddenstoelen, kruidenrecepten
- 18 Zwerfafval
- 19 De Perenboom (Serna Widdershoven)
- 20 Aangenaam verrast (Pie Cillissen) / Argusvlinder (IVN Sittard-Geleen)
- 21 Natuurontbijt IVN Born/Land van Swentibold (uit Bron 6)
- 22 Bestuur / Rabobank Clubkas Campagne

COLOFON

Het Steenuiltje is het seizoensblad van IVN Munstergeleen. Aan dit herfstnummer is bijgedragen door IVN Sittard-Geleen, met name door Lex Vlieks (activiteitenprogramma), en door IVN Born / Land van Swentibold. Wij zijn daarvoor zeer dankbaar.

De nummers van Het Steenuiltje van de laatste 10 jaar zijn te vinden op onze website www.ivn.nl/afdeling/munstergeleen
Redactieadres: b.j.j.m.bongers@home.nl

Activiteitenagenda herfst 2018

Zondag 16 september, IVN Std-Gln/IVN Mgl

Fietstocht Abdijenroute

Rondrit van + 39 km door een stukje zelfkant, via Susteren en Echt terug naar Sittard. U fietst van abdij naar abdij. U komt langs mooie plekjes en kunt onderweg op diverse plaatsen een aangename pauze inlassen. De route is op eigen gelegenheid en in eigen tempo te fietsen.

Beschrijving af te halen op het vertrekpunt, Markt Sittard, tussen 10.00 en 14.00 uur

Info: Peter Munten 06-14738076

Woensdag 19 september, IVN Stein, 9.00 uur Natuur & Cultuurwandeling

Donderdag 20 september, IVN Schinnen Natuurwerkdag

Zondag 23 september, IVN Spau-Beek
Fruitwandeling Start::14.00 uur, kasteel Genbroek, Beek

Zondag 23 september, IVN Born/LvS

Fietstocht "Langs wegkruisen en kapellen"

Vertrek 09.30 uur: De Gaard**

Info: Cas van Heugten; 046-4492099/ overdag: 046-4528899

Zondag 23 september, IVN Std-Gln/IVN Mgl

Paddenstoelendag

Boswandeling op zoek naar de herfst. Ook spullen voor de kijkdoos verzamelen. Genieten van de natuur in de herfst en kijken naar al het moois dat in het Danikerbos te zien is.

Deze wandeling is bedoeld voor jeugdigen onder begeleiding van ouders en of grootouders.

's Middags is het vervolg in het IVN Trefcentrum.

Vertrekpunt: Parkeerplaats Ten Eysden, Ten Eysden 1, Geleen, 10.00 tot 12.00 uur

Begeleiding: Pie Cilissen, Jean Engels, Lex Vlieks

Herfstkijkdoos maken

Dozen zijn aanwezig. Voor de aankleding moet men zelf spulletjes meebrengen. Ouders en grootouders mogen meehelpen bij het tot stand komen van een verrassende Herfstkijkdoos.

Ook jeugdigen die 's morgens niet mee konden wandelen zijn van harte welkom.

Locatie: IVN Trefcentrum, Molenstraat 42, Geleen, 14.00 tot 16.30 uur

Begeleiding: Pie Cilissen, Jean Engels, Lex Vlieks

Info: Secretariaat IVN Sittard-Geleen

Zondag 30 september, IVN Spau-Beek, Wandeling Keutelbeek

Vertrek: 13,30 uur Oude Pastorie Beek

Zondag 30 september, IVN Munstergeleen

Feestelijke sluiting van het Heemtuinseizoen

Maandag 1 oktober IVN Elsloo 20.00 uur Dialezing : "Spinnen: fabels en feiten".

Presentator Lex Vlieks, Plaats: Maaslandcentrum Elsloo

Maandag 8 t/m donderdag 11 oktober, IVN Munstergeleen

Maatschappelijke stage van leerlingen Trvianum (locatie: Glanapad en omgeving)

Woensdag 10 oktober, IVN Born/LvS

14.00-16.00 uur Jeugdactiviteit samen met opa, oma, papa of mama : "HERFST verrassing knutselen voor de WINTER".

Locatie : de Gaard**, Info en aanmelden: Linda Schoutelen; 06-30899319, linda.elisabeth.m@gmail.com

Vrijdag 12 oktober, IVN Born/LvS

20.00 uur Jaaroverleg Werkgroep Behoud Knotbomen, ook geïnteresseerden zijn van harte welkom.

Locatie: Bron 6*, Info: Cas van Heugten; 046-4492099/ overdag: 046-4528899

Zondag 14 oktober, IVN Schinnen, Wandeling Montfort

Zondag 14 oktober, IVN Spau-Beek, Paddestoelwandeling
Vertrek 10.00 uur, Moorheide, Sweikhuizen

Zondag 14 oktober, IVN Stein, 13.30 uur, Paddestoelwandeling

Zondag 14 oktober, IVN Elsloo, Vogelwandeling Maasband

Vertrek 9.00 uur: voetbalterrein Meers

Woensdag 17 oktober, IVN Stein, 9.00 uur, Natuur & Cultuurwandeling

Donderdag 18 oktober, IVN Schinnen, Natuurwerkdag

Zaterdag 20 oktober, IVN Born/LvS

Nacht van de Nacht i.s.m. het Kasteelpark Born.

Aanvang: 18.00 uur; locatie: Kasteelpark Born

Info: Leo van Witsen: 061602 2323

Zondag 21 oktober, IVN Std-Gln/IVN Mgl

Herfstwandeling langs de Geleenbeek

Vertrekpunt: 13.30u Parkeerplaats Kerk Munstergeleen

Begeleiding: Harrij Gijsen, Info: 046-4514594

Zaterdag 27 oktober, IVN Spau-Beek Nacht van de Nacht,

Vertrek 19.30 uur: Station Spaubeek

Zaterdag 27 oktober, IVN Std-Gln/IVN Mgl

Nacht van de Nacht

Wandeling door een avondlijk landschap, met als speciaal thema:
Donker en Licht.

Afhankelijk van het weer is het ervaren van duister-
nis in onze regio moeilijk.

Het is vaak verrassend om te ontdekken dat onze
ogen ook bij zwak licht nog heel wat kunnen waar-
nemen. Dan hebben we het nog niet gehad over onze
andere zintuigen. Ervaar wat je zelf kunt waarnemen
in het donker.

Vertrekpunt: Parkeerplaats De Bokkereyer, Bergstraat
1, Sweikhuizen; 19.30 uur (duur + 2.00 uur)
Begeleiding: Lex Vlieks

Zondag 28 oktober, IVN Born/LvS

Herfstwandeling: "In het dal, uit het dal van
Val-Dieu", in het land van Herve (ca 14 km)
Start: 9,30 uur; info: Lambert Theunissen;
06-44336760

Zaterdag 3 november, IVN Born/LvS

Landelijke Natuurwerkdag

Jong en oud aan de slag in de natuur van 10.00-14.00
uur.

Locatie: boomgaard van de familie Salden te Obbicht
en voor de jeugd langs de Kingbeek
Info: Cas van Heugten; 046-4492099/(overdag)
046-4528899

Zaterdag 3 november, IVN Elsloo, Natuurwerkdag

Maandag 5 november, IVN Elsloo Dialezing: **Wie
sjoan oos Limburg is**; ontstaan van het Zuid-Lim-
burgse landschap met flora en fauna in diverse
groeven.

Aanvang: 20.00 uur; presentator Jef Boosten
Plaats: Maaslandcentrum Elsloo

**Zondag 11 november, IVN SpauBeek, Themazon-
dag, 10.00 uur, Moorheide, Sweikhuizen**

Donderdag 15 november, IVN Schinnen Natuurwerkdag

**Zondag 18 november, IVN Schinnen, Wandeling
Dieteren**

**Zondag 18 november, IVN Elsloo, Vogelwandeling
grindgaten Meers, Vertrek 9.00 uur: Fanfarezaal,
Meers**

Zondag 18 november, IVN Std-Gln/IVN Mgl

Regiowandeling 2018, 4 Thema Bodem

Van zand- en kleigroeve naar natuurgebied. Zand- en
kleigroeven veranderden het landschap en zorgden
voor nieuw groen.

We wandelen langs en over het beginnend heuvel-
landschap van Zuid Limburg en bekijken de invloed
van rivier en beken op dit gebied.

Vertrekpunt: Parkeerplaats Ten Eysden, Ten Eysden
1, Geleen, 10.00 uur (duur + 2.00 uur)
Begeleiding: Harrij Gijsen en Lex Vlieks
Info: 046-4514594 en 046-4511554

**Woensdag 21 november, IVN Stein, 9.00 uur, Natuur
& Cultuurwandeling**

Donderdag 22 November IVN Born/LvS

Varia avond

Leden en andere belangstellenden tonen of vertellen
hun natuurervaring, aanvang: 20.00 uur. Verdere info
zie de website
Info en aanmelden: Arno Duwel; 046-4853003

Zondag 25 November, IVN Born/LvS

Wandeling rond Wolfrath

Vertrek 9.30 uur Holtummermarkt, Holtum
Info: Cas van Heugten; 046-4492099/(overdag)
046-4528899

Donderdag 29 november, IVN Std-Gln/IVN Mgl

Lezing: Macrofauna

Locatie: IVN Trefcentrum, Molenstraat 42, Geleen,
20.00 uur
Sprekers: Jean Engels, Pie Cilissen
Info: 06-31697226 en 046-8507286

Maandag 3 december, IVN Elsloo

Dia-overvloedshow met als onderwerp: "Oost Frank-
rijk, van noord naar zuid".

Presentatoren Guus en Martina Reinartz
Aanvang: 20.00 uur; plaats: Maaslandcentrum Elsloo

Donderdag 13 december, IVN Schinnen, Natuurwerkdag

Donderdag 13 december, IVN Born/LvS

Lezing: "Stenuilen" door Cyrille Laroche en Wim
Wackers

Aanvang: 20.00 uur; locatie: De Gaard**
Info: Wim Wackers; 06-41288350

Zondag 16 december, IVN Schinnen Kerstin/Kerstuit

Zondag 16 december, IVN Std-Gln/IVN Mgl

**Adventwandeling: wandelen is meer dan lopen
alleen**

Vertrekpunt: Parkeerplaats Pater Karelkapel, Mun-

Slootjesdag 10 juni (foto's: naastgelegen blz.)

De weersvoorspelling was lala. Maar ja water van boven kon niet erger zijn dan water van beneden. Maar gelukkig hadden de weerprofeten het weer eens mis. Een mooie ochtend met wat wolken en af en toe zon en een lekkere temperatuur.

Of dit de reden was voor zoveel belangstelling? Meer dan 50 deelnemers werden geteld (toevallige passanten, die even bleven kijken uit nieuwsgierigheid, niet meegeteld.

In ieder geval was er veel plezier bij jong en oud. Er werd fanatiek gevist in de beek en met leuk resultaat.

In de loeppotjes en de emmertjes werden een heel aantal verschillende waterdieren gevangen.

Voor de jeugd had heel veel vragen. Hoe die beestjes wel heten en waar ze van leven? Hoe groot en hoe oud kunnen ze worden? Worden ze ook opgegeten? En ga zo maar door. Veel vragen konden beantwoord worden, maar soms moest er een antwoord schuldig blijven. Leuk om thuis na te zoeken op internet.

De iets oudere jeugd was vooral bezig met kleine beestje die onder de microscoop wel duidelijk te zien waren. Verrassend dat er pootjes en staartjes aan die kleine beestjes zaten. Door het enthousiasme van de jongeren werden ouders en grootouders meegesleept en gingen zij ook druk aan het vangen en bekijken.

Bij de afsluiting van de slootjesdag-activiteit werden informatiefolders, knutselkaarten en ander materiaal in dank meegenomen door jong en oud.

Met blijde gezichten en twee natte pakken gingen de deelnemers tevreden huiswaarts. Jean, Pie en Lex werden hartelijk bedankt voor hun begeleiding en uitleg.

Vervolg activiteitenagenda

stergeleen, Start 10.00 uur
Begeleiding: Lex Vlieks; Info: 046-4511554

Woensdag 19 december, IVN Stein, 9.00 uur, Natuur & Cultuurwandeling

Vrijdag 28 december IVN Born/LvS

14.00 uur **Oliebollenborrel**; eerst een wandeling door het Limbrichterbos en daarna gezellig samenzijn met heerlijke oliebollen in Bron 6* voor alle IVN leden/donateurs en hun familie.
Vertrek wandeling: 14.00 uur Bron 6*; Info: Arno Duwel; 046-4853003
Info: 046-4511554

Regiowandeling 2 Door de Doort, IVN Born/LvS (naastgelegen blz.)

Veel mensen zullen zijn afgeschrikt door het zomerse weer. Deze eerste (zon)dag van juli scheen de zon minstens zo uitbundig als een groot aantal dagen van de voorbije maand. Er hadden zich zeventien deelnemers verzameld op de P-plaats Lange Akkersweg/Bosweg ten noorden van Dieteren. Om die plek te bereiken moest je nog heel wat omwegen maken want de straten in Dieteren lagen open wat al een jaar zo schijnt te zijn.

Gelukkig konden we toch op tijd van start gaan nadat Arno Duwel de deelnemers welkom had geheten. Lambert Theunissen gaf een heldere inleiding, prachtig aansluitend bij het thema 'bodem'.

Met behulp van een hoogtekkaart liet hij zien hoe dit smalste stukje van Limburg in elkaar stak. De meanderende grensmaas met de voorheen (tot het graven van het Julianakanaal) regelmatig overstromende gebieden. Als de Maas 'uit' was, kon het water staan tot in Echt. Ook de Doort (de naam schijnt afgeleid van doornstruiken) heeft ooit deel uitgemaakt van het stroomgebied van de Maas. Anderzijds verzamelt het gebied het water dat vanaf het plateau van Schallbruch en Koningsbos richting Maasdal stroomt.

Dat bij elkaar maakt dat hier vroeger vooral moeras was, wat aan de begroeiing her en der nog valt af te lezen. Het gebied is wijd en zijd bekend als het domein van de boomkikker en de gids beloofde ons dat we hem zouden tegenkomen. En jawel hoor, daar zat hij (op het blad van de grote klis en hij liet zich nog uitgebreid fotograferen ook. Aan het eind van de wandeling hadden we minder geluk: op het glanshaverhooiland liet zich geen van de vlinders waarvoor Marry ter determinatie een compleet overzicht had uitgelegd, zien.

In de tijd van de hertogdommen Gelre en Gulik is het gebied ontwaterd door het graven van de Middelsgraaf, die, net als de Geleenbeek (waarin hij uitmondt) in de vorige eeuw is gekanaliseerd en in het recente verleden weer op de schop is geweest voor een natuurlijker verloop.

In de vorige eeuw werd hier klei gewonnen voor de greswaren- en baksteenindustrie. Daarvan zijn de grote tichelgaten of kleiputten, nu gigantische vijvers, overgebleven. Schaatsenrijders, futen, zwanen en libellen waren er bij de vleet

Wij zagen de nesten van de eikenprocessierups, een doolhofzwam op een vermolmde boomstronk en lazen en aanhoorden het verhaal van Het Slötje en de Juffrouw zonder kop.

En warempel, we zagen niet maar hoorden wel de roep van de wielewaal die ik tot dit late tijdstip in mijn leven alleen nog kende van 'Kom mee naar buiten allemaal ...', een lied dat op zomerdagen als deze sinds mijn jeugd rondzingt in mijn hoofd.

Wat een geluk dat er IVN-ers waren die ons attent konden maken op het 'dudeljo' van de wielewaal!

Dank dus aan Albert, Marry en Arno voor deze mooie regiowandeling.

Regiowandeling 1 juli: 1. groep; 2. boomkikker op groot hoefblad; 3. zwanengezin; 4. nest eikenprocessierups

Slootjesdag 10 juni

Bijzondere planten in de heemtuin (H. Mulders)

Nicotiana tabacum, familie: Nachtschade (solanaceae)

Nicotiana tabacum is van oorsprong een Zuid-Amerikaanse plant die door de inlandse bevolking tientallen eeuwen werd gebruikt als pruimtabak en om te roken. Sinds de 16de eeuw is de plant naar Europa gekomen door de Spaanse en Portugese ontdekkingsreizigers. Aangezien het klimaat in Amerika geschikt was en er voldoende mensen (lees: slaven) waren om de plantages aan te leggen en te bewerken werd deze plant daar verbouwd. En de VOC was natuurlijk de verbindende schakel in de handel.

Rond 1853 stichtte de familie Ruys op de warme zuidhellingen van de Utrechtse Heuvelrug bij Elst diverse plantages, langgerekte tabaksschuren met een goede ventilatie om het droogteproces goed te laten verlopen. Deze zijn nog te zien in de omgeving van Elst. Maar de buitenlandse concurrentie was te groot. Wel kwamen ze weer tot bloei tussen 1940/1950. Tijdens de 2e wereldoorlog kwam de import op een laag pitje kwam te staan. De vele sigarenfabrieken die we in ons land hadden kwamen al snel in de problemen. Weldra werd de tabaksplant in heel Nederland weer verbouwd.

Dat nam in de jaren 60 weer af door concurrentie van buiten Europa. We hebben deze oude cultuurplant dit jaar in de heemtuin verbouwd. Het afgelopen jaar was deze plant heel gevoelig voor de vraat van slakken. We hebben alles in het werk gesteld om dit te voorkomen. Te bedenken valt dat deze plant familie is van de nachtschade (zeer giftig). Tot + 1960 werd van deze plant een bestrijdingsmiddel gemaakt in de tuinbouw voor de witte vlieg en luizen. De tabaksplant kan zeker 2 meter hoog worden, bloeit zachtroze tot wit, en is familie van de cultivars tabaksplanten die als sierplant worden gekweekt. De bladeren van de tabaksplant worden voordat ze tot bloei komen geoogst, in kleine bosjes bij elkaar gebonden en opgehangen om te drogen. Van belang is dat ze niet te snel drogen en niet gaan schimmelen. De beste bladeren worden geselecteerd voor fabricage van sigaren.

ren. Hierbij worden de bladeren versneden in repen om zodoende de sigaren te vormen en in mallen te drogen gelegd. De rest van de bladeren wordt vermalen en gebruikt voor sigaretten, pijp- en pruimtabak. Alles met een toevoeging van supplementen die per soort en merk verschillen.

Tabaksbladeren te drogen voor sigaren uit eigen Heemtuin (foto gemaakt door Pierpadloopster Lot)

Herkenrode (H. Mulders)

Zaterdag 30 juni gingen 15 werkende leden van de heemtuin op excursie naar het complex van de Abdij site Herkenrode in de omgeving van Hasselt. Zij konden daar inspiratie opdoen voor de heemtuin, mede vanwege het feit dat abdijen zich voor de inrichting van hun tuinen de hele middeleeuwen door hebben laten inspireren door het Capitulaire de Villis van Karel de Grote. En die in opdracht van Karel de Grote opgestelde lijst van planten en fruitbomen, gewenst om hun medicinale werking, proberen we ook in de heemtuin voor zover mogelijk te realiseren.

Na de kruiden- en inspiratietuinen, ca. 2 ha. groot (foto's zie ook achterkant), bekeken te hebben gingen we lunchen in de voormalige paardenstallen. Na de middag maakten we een rondgang over[-] en binnen het grote complex. Via audioweergave kregen we een goed beeld van de historie. Zo was er al voor 1200 sprake van een cisterciënzerinnenabdij. Dit waren voornamelijk adellijke dames uit het Hertogdom Brabant en van Loon die een bruidschat meenamen en bij overlijden hun erfdeel nalieten aan de orde. Zo

kon dit complex rond 1500 uitgroeien tot 8000 tot 9000 ha. landbouwgronden. Om deze gronden te kunnen bewerken in die periode waren ca. 2800 landarbeiders nodig. Veel kleine pachters die een tiende afdroegen. Met deze binnenkomende middelen kon het complex uitgroeien. Thans is er nog maar 1/3 van het voormalig klooster over. Zo is de kapel er niet meer, daar waren de graven van Loon begraven. Een archeologisch onderzoek heeft kort geleden plaats gevonden en is nu mooi gedocumenteerd. Men heeft er een replica-kapel geplaatst. Tijdens de Franse Revolutie ging het complex ten onder en bij de opkomst van de industrialisatie zo rond 1800 werden gedeelten van de resterende gebouwen gebruikt. Maar weldra raakten deze ook weer in verval. Nadat de historische gebouwen zijn gerestaureerd, maken ondernemende partners er een plek voor iedereen. In het omliggende natuurgebied heeft elk seizoen zijn charme.

Na afloop hebben we, op het terras van het complex, ideeën met elkaar uitgewisseld en om 15.30 uur keerden we huiswaarts. Het was een zeer geslaagde dag!

In memoriam Sjir Florax

Op 7 juli vernamen wij dat Sjir Florax die morgen was overleden. De ziekte die lang op de loer had gelegen, had hem uiteindelijk in betrekkelijk korte tijd geveld.

Op 13 januari kwam Sjir, na enige weken van afwezigheid, de Heemtuin binnengestapt. Hij werd ontvangen met de gebruikelijke kreten, dat als het maar goed weer is, dan komt hij wel etc...., kreten die pasten bij de stijl van Sjir zelf.

Maar toen hij in alle openheid en heel moedig aangaf wat er aan de hand was, stonden we als aan de grond genageld.

Voor ons als vrijwilligers was het niet gemakkelijk om te reageren op de situatie van een persoon die ons dierbaar was om zijn gevatheid, zijn gevoel voor humor en zijn relativerende en rake opmerkingen die nooit bedoeld waren om te kwetsen.

En nu is het voor ons vreemd om die humor, die gevatheid en die opmerkingen te missen vanaf de plaats waar hij zat in het heemtuinhuis, of vanuit de Boerengaard waar hij de spade hanteerde tot zij rood gloeide (zijn eigen woorden!) van het werken.

Sjir, veer blieve wirke toet 't duuster!

*Loopt u het ommetje Glana Nova en hebt u trek
in een lunch of een broodje – ook voor onderweg?*

home-made

ga naar

like home

huisgemaakt *Geleenstraat 2, Munstergeleen,*
waar rond 1850 al een lunchgelegenheid was *als thuis*

Wandelingen Harrij Gijsen op 10 (Geleenbeek) & 22 april (naar de Heemtuin)

Van de wandelingen die Harrij Gijsen in voorjaar en zomer heeft verzorgd is die van 10 juli uitgevallen wegens de hitte. "Genieten van de zomerbloeiers in de Heemtuin" was het motto voor die dag, maar de zomerbloeiers stonden al zo vroeg in het seizoen te verpieteren. Daarom komt het goed uit dat we in dit nummer alsnog kunnen terugblikken op de wandelingen in het voorjaar (di. 10, 5 deelnemers, & zo. 22 april, 7 personen) die niet meer in het vorige nummer konden.

Foto 1: Absbroekbos; foto 2: Geleenbeek, Groot hoefblad (Dochters voor de vaders); foto 3: Heemtuin met bloeiende sering en kweepeer (toen mooi in bloei, nu in de herfst rijk vruchtdragend); foto 4: voorjaarswei-de (helling Wanenberg) met paardenbloemen, bloeiende meidoornhaag en graft.

Absbroekbos 10 april

Foto boven: Groot hoefblad (dochteren voor de vader); foto daaronder: bloeiende paardenbloemen, meidoornhaag en graft in de wei op de helling van de Wanenberg

Kroedwösjwandering 2018

Deze vond plaats op dinsdag 14 augustus, daags voor het feest van Maria Tenhemelopneming. Gelukkig was de hittegolf voorbij en was het nu ideaal wandelweer. Harrij had weer tijdig gezorgd voor voldoende voorraad van de zeven kruiden, te weten: notenblad, twee granen, duizendblad of millefolium, boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*), alsem of bijvoet, donder- of leverkruid, stuk voor stuk ziekte- of onheilwerend.

Zelfs van de granen, haver en tarwe, was er een overweldigende voorraad, terwijl dit jaar op 1 augustus het graan al overal was geoogst – en dat was volgens het getuigenis van mensen die vanuit ervaring spreken nooit eerder gebeurd. Dat Harrij nog graan had weten te vinden zal mede te maken hebben gehad met de korenwolf die in onze contreien een graantje mag meepikken.

Zo gingen er na een leerzame wandeling vanaf de kerk over de Eekerweg via de Hondskerk uiteindelijk 22 wandelaars in de Heemtuin aan de slag met het maken van een kroedwösj, voor zichzelf en/of voor anderen die ze besteld hadden en Toos en Betty zorgden voor de koffie met een koekje. De foto's vertellen u de rest.

foto's kroedwösjwandering: Betty Dijkstra

Werkzaamheden In de heemtuin

Met het werk in de heemtuin gaat het op dit moment goed. We hebben de laatste maanden gelukkig nieuwe medewerkers gekregen, gezien het feit dat er eerder enkele leden zijn uitgevallen. Nu zijn we weer op volle sterkte en hebben de taken opnieuw kunnen herverdelen. De meeste personen hebben een eigen plekje gekregen om te onderhouden, dat werkt goed. Hierdoor is het weer mogelijk werkzaamheden buiten de tuin te doen. Zoals de wandelroutes van [het] de VVV en de Steenuiltjesroute controleren, ca. 10 palen vernieuwen en hier en daar een likje verf geven. Met dank aan Maarten Hinskens en Wim Bours.

Na problemen te hebben gehad met de graveermachine zijn we uit de nood geholpen door Bert Dekkers die de oude bestanden heeft omgezet naar een nieuwe laptop. Verder hebben Piet Huits en zijn dochter een inventarisatie gemaakt van de handgeschreven bordjes en deze opgenomen in de nieuwe bestanden.

Wel heeft het seizoen zich eerst gekenmerkt door een nat voorjaar met bijzonder veel slakken waaraan veel soorten planten ten prooi vielen. Daarna was er een behoorlijke droogteperiode. Hierdoor was het niet mogelijk om ca. 30 plantensoorten uit te planten. Van 12 plantensoorten weten we niet of ze het nog wel

halen. De bomen en heesters hebben al heel wat bladeren laten vallen en het maaien van de orchideeënweide moest uitgesteld worden om verbranding te voorkomen. De bermflora is voor een gedeelte door de onderbreking van de capillaire werking uitgedroogd (een zeil is vlak onder het maaiveld gelegd om een ongewenst woekergras te verstikken). Dit is bij ons bekend, maar zal zich herstellen. Water blijft een groot probleem.

Donderdag 5 juli brachten leerlingen van groep 7 van de basisschool Munstergeleen een bezoek aan de heemtuin. Als beheerder heb ik de groep verwelkomd en overgedragen aan onze schoolgidsen. Zij luisterden heel aandachtig wat er verteld werd over reptielen, giftige planten en de cultuurgewassen in de boerengaard. Fred Penners gaf uitleg over het leven van de bijen. De leerkracht, Rob Peters, was zeer tevreden.

Dinsdag 10 juli kwam de scoutinggroep Treebeek naar de heemtuin. Ik heb de jongelui vanaf het scoutinggebouw in Munstergeleen begeleid naar de heemtuin en ze toen overgedragen aan de schoolgidsen. Het uitstapje werd als zeer positief bestempeld en we hebben leuke reacties gekregen.

Hub. Mulders 2018.

Zwavelzwam op treurwilg (zie ook voorkant)

(zie ook voorkant)

Aan de Molenweg bij de roeivijver staat deze indrukwekkende treurwilg. Een buurtbewoonster vertelde dat de boom door een van de julistormen van 2010 schade op heeft gelopen en dat is goed te zien: een van de twee hoofdstammen moet toen zijn afgebroken, de andere is waarschijnlijk geknot. Nu zit de zwavelzwam, *Laetiporus sulphureus*, op zijn stam. In het Engels heet deze paddenstoel *chicken of the wood* ofwel *boskip* en naar kip schijnt hij ook te smaken, tenminste als je hem eet terwijl hij nog jong is. Dat is nog enigszins het geval met dit exemplaar, gefotografeerd op 20 & 21 augustus: de kleur is op de foto nog geeloranje. Later zal deze steeds meer oranje worden of zelfs baksteenrood.

Behalve op wilg komt de zwavelzwam ook voor op eik, tamme kastanje en taxus.

Op het internet zijn allerlei recepten te vinden voor de bereiding van boskip, waarvan het vlees er ook nog uitziet als draadjesvlees.[1]

De zwavelzwam, een van de kleurrijkste buisjeszwammen (op de zwavelgele kleur slaat het bijvoeglijk naamwoord *sulphureus*, op die buisjes zal het samengestelde woord *laetiporus* = *uitbundig voorzien van poriën slaan*), dankt zijn naam aan de zwavelgele onderkant, terwijl de bovenkant oranjegeel is. Het vruchtlichaam groeit dakpansgewijs waarbij de hoed steunt op een console.

De zwam krijgt zijn kans als de boom een wond heeft. Het mycelium van de paddenstoel leeft van het spinthout en hierdoor wordt de boom van binnenuit verzwakt.

De stam vertoont op meerdere plaatsen verwondingen en in een spleet dicht bij de grond zitten nog

andersoortige paddenstoelen.

[1] In Nederland wordt tegen de consumptie van deze zwam gewaarschuwd vanwege de mogelijke allergische reacties –zie <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=19645>.

Een andere treurwilg knakte door de januaristorm van dit jaar aan de Geleenbeek in Ophoven niet ver van het Guliks Hoes. De resterende stam heeft een nieuwe kroon gevormd.

Dierenshop, Voorstad 5, 6131 CP Sittard

De winkel waar u alles kunt vinden voor uw huisdier. (hond, kat, vogel, knaagdier, vis en reptiel).

Ook voor vers vlees-voeding kunt u bij ons terecht: carnibest, naturis, farmfood, smuldier en energique.

Levering gratis aan huis in straal van 20 km.

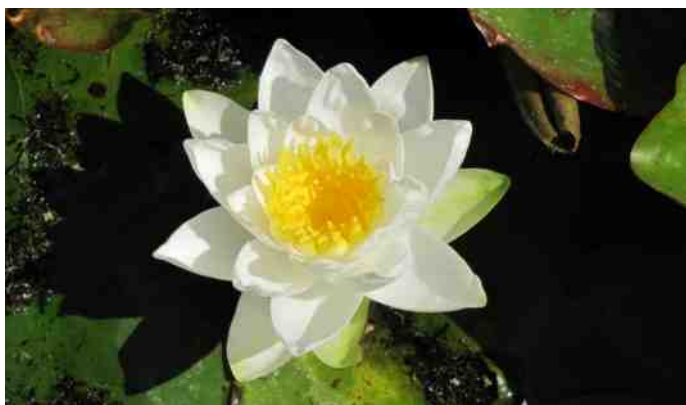

Het haantje van Buchten (foto: Provinciaal depot bodemvondsten Limburg, Heerlen)

Dit haantje, een wijgeschenk voor de godin Arcanua van de veteraan Ulpius Verinus, is een van de bekendste archeologische vondsten (1976) binnen de huidige gemeente Sittard-Geleen. Het is door het provinciaal depot voor bodemvondsten in langdurige bruikleen gegeven aan het Limburgs Museum, Venlo, en is momenteel (voor een half jaar) te bezichtigen in het begin september geopende Erfgoedcentrum De Domijnen, Kapittelstraat, Sittard. Het is daar een van de 24 topstukken die samen met nog andere voorwerpen de geschiedenis van onze streek vertellen. De replica, rechts, zal samen met andere vondsten in en rond Munstergeleen ten toon worden gesteld in een van de drie vitrines die in het kader van het Archeologisch monument Munstergeleen in horecagelegenheden zullen worden geplaatst.

Op de foto hierboven nemen Maarten Hinskens & Wim Bours even pauze tijdens het inspecteren van een van onze wandelroutes (zie het artikel 'Werkzaamheden in de Heemtuin' van Hub Mulders).

Waterlelie Herkenrode

Monumentale bomen in Sittard-Geleen

(overgenomen van Bron 6, kwartaalblad IVN Born)

“Burgemeester en wethouders van Sittard-Geleen maken bekend dat zij een conceptlijst monumentale en waardevolle bomen vastgesteld hebben. Plaatsing op de lijst betekent voor deze bomen dat zij extra bescherming genieten. Kappen is alleen mogelijk in verband met de veiligheid of vanwege zwaarwegende omstandigheden. Monumentale bomen zijn ouder dan 80 jaar. Waardevolle bomen voldoen aan één of meer criteria die de gemeenteraad in het bomenbeleidsplan heeft vastgelegd. Meer informatie vindt u in het ‘Bomenbeleidsplan Sittard-Geleen 2013’ op de gemeentelijke website. Op dit moment zijn alleen gemeentelijke bomen opgenomen. Particuliere eigenaren van monumentale bomen gaat de gemeente later benaderen. Wanneer u als particulier eigenaar bent van een boom waarvan u vindt dat deze op de Lijst moet komen kunt u uw boom aanmelden.”

Met deze officiële mededeling werd de afronding aangekondigd van een langdurig en soms moeizaam traject. Een lijst van ruim 1100 monumentale (ouder dan 80 jaar) en waardevolle bomen (b.v. kapel- en kruisbomen en herdenkingsbomen) is nu samengesteld met stevige medewerking van IVN Born, IVN Munstergeleen, IVN Sittard-Geleen en de Bomenstichting. In 2008 werden de eerste boominventarisaties al door de 3 IVN's en de Bomenstichting gedaan! Maar nu is er een landelijk vrij uniek systeem waarbij je elke monumentale of waardevolle boom op de website kunt opzoeken en je krijgt een foto met naam en beschrijving. Kijk zelf eens op <http://sittard-geleen.nl/bomenpaspoort>.

Op woensdag 25 april werd dit heuglijke feit door wethouder Leon Geilen, geflankeerd door vertegenwoordigers van de 3 IVN's en de Bomenstichting in

de Ursulinentuin in Sittard officieel aan de pers en het publiek gepresenteerd. Een mooie beloning voor vele, vele uren werk!

Naschrift IVN Munstergeleen

Het is goed dat er nu een lijst van monumentale bomen is, maar het is ook belangrijk dat het bomenbestand op peil blijft. In de loop van de jaren waarin de lijst tot stand kwam is er een aantal zeer karakteristieke en werkelijk monumentale exemplaren weggevallen.

Zo stonden er langs het Heijdenpad in 2012 nog minstens 11 knotbomen, waarvan er nu slechts vier over zijn. ‘Boompje groot, plantertje dood,’ zo luidt het gezegde. Maar dat mag ons er niet van weerhouden nu bomen te planten waar onze kinds-kindskinderen in een volgende eeuw blij mee zijn. Als IVN Munstergeleen willen wij aandacht gaan besteden aan het beleid in deze van de gemeente.

< Mäximaboom; hierboven: beeldbepalende zomereik Eekerweg

Wandeling in de Meinweg en de Turfkoelen

Op 19 augustus begonnen we bij het bezoekerscentrum in het Meinweggebied. Het was goed weer en we waren met 17 deelnemers. De meesten kwamen uit onze regio maar ook via de activiteitenwebsite van De Limburger waren er wandelaars gekomen. We liepen eerst een rondje rond het bezoekerscentrum: bospaadjes, veldwegen en een kabouterpad voor de jeugd. Daarvoor kun je een opdrachtenpad huren, maar die opdrachten kunnen wij zelf ook wel bedenken. We zagen veel verdroogde lijsterbesstruiken, het is ook wel erg warm geweest. De vogelkersen waren wel nog groen, zij kunnen dus beter tegen de droogte.

Daarna staken we de Keulse Baan over en gingen de Turfkoelen in. Dit gebied is ook in bezit van het Limburgs Landschap.

De Turfkoelen bestaan uit een broekbos en vennen, in het verleden is hier turf gestoken. Het gebied is nat en ontstaan uit een oude arm van de Roer. Ook na deze droge zomer stroomt er nog water door de waterlopen. Dat water wordt op peil gehouden door het waterschap, overal staan peilschalen. Aan de noord- en zuidoostelijke zijde bevinden zich steilranden van enkele meters hoog. Deze zijn ontstaan door erosie en zandafzettingen. Het natte karakter van het gebied wordt deels veroorzaakt door een kleiige laag in de diepere ondergrond. Het bos naast het pad ligt wat lager en kan dus moerassig zijn. We zagen er veel kleine jonge kikkertjes. De planten hebben het moeilijker en de meesten zijn uitgebloeid. Veel wilde peen.

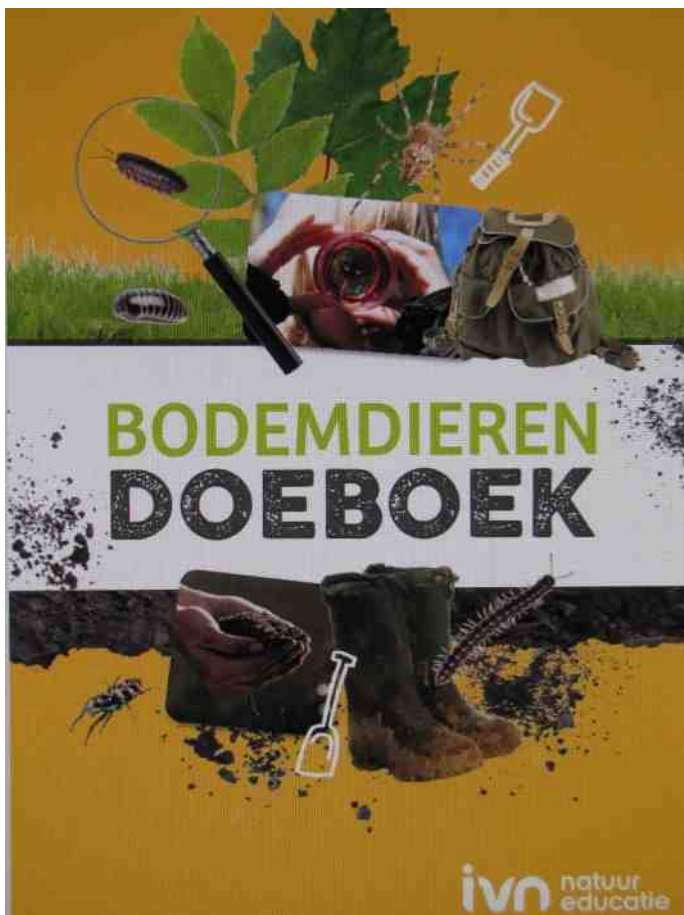
In het water bloeit kikkerbeet en langs de oever zagen we o.a. pimpernel. Bij de hoofdweg staan we even stil bij een vliegtuigpropeller als gedenkteken. In deze omgeving zijn er in de oorlog verschillende neergestort, er staan borden met informatie.

Dan lopen we langs kasteel Daelenbroeck dat in de jaren '90 is gerestaureerd en nu een hotel-restaurant is. Op basis van oude tekeningen is er verbouwd met behoud van nog aanwezige middeleeuwse elementen. Een prachtige oprijlaan voert naar de hoofdingang. We lopen een buitentrapp op om even boven te kijken. Via landwegen lopen we weer terug naar ons beginpunt waar we bij het bezoekerscentrum neerstrijken om met een glas wat na te praten over de wandeling.

Ria van Mourik en Anita van der Loo

Voor het artikel over deze argusvlinder zie blz. 20

Dit najaar, eind september t/m de herfstvakantie, staan de bodemdieren landelijk in de aandacht. Daarom heeft IVN Nederland een Bodemdieren Doeboek samengesteld en tevens een zoekkaart voor bodemdieren. Meerdere exemplaren liggen in het Heemtuinhuis ter inzage en wij kunnen ze voor U bestellen. Ook paddenstoelenzoekkaarten kunt U krijgen.

Behalve de paddenstoelenkaart bevat het herfstpakket van IVN Nederland ook een insectenzuigpotje, een stickervel met herfstafbeeldingen (30 st) en ansichtkaarten (50 st.).

Uw redacteur ging zelf op zoek naar bodemdieren, vooral in de hoop wijngaardslakken te vinden die in vroegere zomers zo monter door de Heemtuin kuierden en heel fotogeniek zijn. Geen enkele gezien, wel lege slakkehuizen. Dan maar eens een stuk zeil opgetild en warempel, daar zat deze slak van een soort die ik nooit gezien had. Zebraslak leek mij wel een toepasselijke naam, maar die bleek al vergeven aan een huisjesslak en dit is een naaktslak. Misschien is het de Grote aardslak die herkomstig schijnt te zijn (volgens Wikipedia) van Noord-Italië.

Mijn zoektocht naar bodemdiertjes leverde nog iets op: op het muurtje voor het heemtuinhuis en op de voet van de stam van de lindeboom (linksonder) zaten honderden rode insecten, wellicht een wantsensoort. Het krioolde ervan.

In het verleden zijn er door IVN Munstergemeen twee themadagen gehouden rond kruiden. Sindsdien is vaker de vraag gesteld of de boekjes die we toen hebben uitgegeven nog verkrijgbaar zijn. Vanwege de herhaalde vraag hebben we ze laten herdrukken.

De Perenboom

De perenboom in rituelen, mythologie en devotie

Bij de oude Grieken was de Perenboom gewijd aan de godin Hera. De beeldjes voor de cultus van de godin werden uit perenhout gemaakt. De Perenboom was ook aan Juno, de Romeinse tegenhanger van Hera toegewijd. Bij de Germanen waren Wilde Perenbomen heilig, jagers brachten de koppen van de door hen gedode dieren naar de Perenboom. De Perelaar is ook als heilige boom op het hoogste niveau opgenomen in de kerkelijke hiërarchie, want hij is gewijd aan paus Pius V.

De perenboom in de symboliek

In de oudheid was de peer een erotisch zinnebeeld, waarschijnlijk door haar zoete smaak, haar overvloedige sap en haar 'vrouwelijke' vorm. Daarnaast is de peer in Europa een vruchtbaarheidssymbool. Over het algemeen geldt de Perelaar als een vrouwelijk symbool en de Appelaar als een mannelijk symbool. In China symboliseert de witte perenbloesem door haar kleur vaak 'rouw'. In de kunst staat de Perelaar symbool voor welvaart, omdat zijn vrucht sappig is en het mooie hout voor precisiewerk gebruikt wordt. De Peer staat vaak in verband met de mens geworden Christus, als verwijzing naar zijn liefde voor de mensen. In de bloementaal betekent de Perelaar troost, de peer zelf duidt op genegenheid.

De perenboom in het volksgeloof

De Perelaar geldt als een vruchtbaarheidssymbool en dan nog vaak als een vrouwelijk beeld. Zijn er veel peren, dan zullen er in de komende jaren veel meisjes zijn. Begraaft men de nageboorte van een kraamvrouw onder een Appelboom, dan krijgt men volgende keer een jongetje, doet men dit onder een Perenboom, dan wordt het een meisje. Vroeger werd in veel Europese landen bij de geboorte van een kind een boompje geplant; op bepaalde plaatsen was dat een appelboom voor een jongen en een perenboom voor een meisje. Dat gebruik gaat samen met de heidense, animistische opvatting dat elk mensenleven een tegenhanger heeft in de plantenwereld.

De perenboom in de magie

In Duitsland geloofde men dat de twijgen van de Perelaar als ze op een paaszaterdag werden afgesneden en opgehangen in de ruif, de macht hadden heksen te verjagen. Ook in Frankrijk gold een Perelaar als toverachtig. Een dief moet al het gestolene terugbrengen, als men 's morgensvroeg, voor zonsondergang, drie of vijf hoof- of lijkstnagels met een bezwering in een Perenboom slaat. Om de heks die verantwoordelijk was voor het onweer gunstig te stemmen, liet men vaak de laatste peer aan de boom hangen. In Duitstalige gebieden blijkt de Perenboom gewaardeerd te worden als toekomstvoorspeller en vooral als liefdesvoorzegger. Wil een meisje bijvoor-

beeld weten of haar verre minnaar trouw is, dan gaat ze kijken onder een Perelaar en zoekt er de afgevalen peren: zoveel als ze er vindt, zoveel keer heeft haar minnaar een ander meisje gekust. Allerlei ziekten en pijnen worden soms op een Perelaar overgedragen of in de boom vastgepind. Ziekten als jicht en tandpijn worden op de Perenboom overgedragen, als men hem omarmt of er driemaal omheen loopt. Koorts verdwijnt als men rugwaarts onder een Wilde Perenboom loopt.

De perenboom in de (kruiden)geneeskunde

De perenboom en zijn vruchten werden in de oudheid beschouwd als samentrekkend (bladeren), goed voor de maag (afkooksel van de gedroogde peren zouden buikloop kalmeren), opstoppend (de vrucht voor de maaltijd genuttigd) en goed tegen nier- en blaasstenen (waarschijnlijk door de aanwezigheid van 'steen-cellen' in het vruchtvlees).

In de huidige kruidengeneeskunde wordt het vruchtvlees (omwille van de looistof) en de bladeren (omwille van de glycoside arbutine) aangewend om hun ontsmettende, stoppende, urinedrijvende en wondhelende eigenschappen. Het gebruik van perenpitten is af te raden, omdat ze sporen van blauwzuurverbindingen bevatten. Rijpe en gekookte peren zijn uitstekend verteerbaar; ze zijn rijk aan suikers, vooral vruchtensuikers. Peren zijn arm aan vitaminen, maar bevatten veel organische zuren, mineralen en pectine.

De perenboom in industrie landbouw en ambachten

De oude Grieken teelden al peren en de Romeinen onderscheiden in de eerste eeuw al 36 perenrassen. Tegenwoordig kent men meer dan 1000 perenrassen, waarvan slechts een klein aantal wordt gebruikt als tafel- en handpeer. De peer is werelds tweede meest belangrijke loofboomvrucht; ze wordt voorafgegaan door de appel. Italië is de grootste producent van de peren, gevolgd door China en de Verenigde Staten. Interessante variëteiten worden door stekken in stand gehouden, want bij het telen door zaad wijken de nakomelingen af van de ouderplant. In Europa gebruikt men als onderstam vaak de Kweepeer.

De perenboom in huis, tuin en keuken

In de keuken worden peren vers gebruikt of verwerkt tot moes of jam, en in allerlei gerechten en gebak. Van peren kan ook wijn worden gemaakt. De Romeinen maakten al een wijn op basis van peren. Ze kookten ook peren in wijn of water, om er een soort jam van te maken.

De foto's bij dit artikel treft U aan op de naastliggende pagina, onderaan.

Aangenaam verrast (Pie Cillissen)

Ook nu weer aangenaam verrast, Ergens begin juni zijn we naar Schwammenauel (Eifel) gereden om daar te gaan wandelen.

Het was een aangename wandeldag fijne temperatuur, lief zonnetje met een klein windje top dus. Met een van de rondvaartboten zouden we naar de afstapplaats Kermeter gaan, ca 30" varen, om daar via de "Wilder Kermeter" terug te wandelen naar Schwammenauel het was de moeite meer dan waard, een schitterend wandelgebied waar veel moois te zien is aan planten en dieren. Na 4 uurtjes waren we weer bij ons startpunt.

Nadat we ons ticket gekocht hadden en , in het zonnetje, op de boot waren aan het wachten zag ik in een ooghoek "iets"langs een gemetseld muurtje flitsen. Mijn camera er op gericht en toen zag ik in de zoeker een Muurhagedis, en er bleken er meer te zitten. Een exemplaar, een mannetje, zolang gevolgd dat ik er een paar fijne foto's van kon maken. In mijn jeugd jaren waren de Fronten in Maastricht een geliefd speelgebied vooral omdat je er toen niet mocht komen. En toen al waren er in de fronten Muurhagedissen die er nu nog te spotten zijn. Wandel er op een warme dag maar eens doorheen en de kans is groot dat u er eentje ziet.

Verspreid rond de Middellandse Zee vanwaar zijn verspreidingsgebied doorloopt naar West en Midden-Europa. In Duitsland in het Rijngebied. In Nederland komen muurhagedissen vrijwel alleen nog voor op de stadswallen van Maastricht, met name in het gebied dat de Linie van Dumolin wordt genoemd.

Wordt tot 22cm lang. Hij wordt 4-6 jaar oud met uitschietters tot 10 jaar. Klimt snel op rotsen en in bomen. Voedt zich met insecten, spinnen en wormen. In mei of juni legt het wijfje 2-8 eieren in uitsparingen in de grond. De jongen komen na 6-8 weken uit. De Muurhagedis houdt een winterslaap.

De muurhagedis kent vele kleurvariaties die te verwarren zijn met de kleuren van andere hagedissen. De meeste exemplaren zijn bruin en hebben diverse lichtere rijen vlekjes of blokken op de rug en in de flanken. Ook nettekeningen komen voor waarbij de tekening beige, bruin, zwart of witgrijs kan zijn. De buik is witgeel, bij de mannetjes geel tot roodoranje in de paartijd. Mannetjes zijn in de regel donkerder

dan vrouwtjes. De muurhagedis is met name te herkennen aan de bouw; het is een relatief platte hagedis met een spitsere snuit en slankere bouw dan bijvoorbeeld de Zanghagedis en de levendbarende hagedis. Van deze laatste twee soorten is de muurhagedis ook betrekkelijk eenvoudig te onderscheiden aan de halskraag aan de onderzijde. Bij de muurhagedis is deze recht, bij de andere twee soorten is de halskraag enigszins gekromd. Ook is de halskraag niet gekarteld en hebben de schubben geen kiel; ze zijn plat en hebben geen opstaand midden. De muurhagedis kent net als andere hagedissen caudale autonomie; het afwerpen van de staart als deze wordt beetgepakt. De staart groeit weer aan maar is korter en donkerder dan de originele staart. Wederom aangenaam verrast.

Wat heeft een argusvlinder (foto blz. 16) met goud te maken?

De meesten onder U hebben wel eens van Jason en het Guldenvlies gehoord. Ik dus ook en dacht altijd dat het een verzinsel was, zoals zoveel mythische verhalen uit het verre verleden.

Ook al klinkt het ongeloofwaardig, maar het verhaal, inclusief Argus, baseren op realiteit.

In Thracië, gelegen in de Balkan (een deel van Bulgarije, noordoost Griekenland en het Europese deel van Turkije), werd in meer dan duizend jaar voor Christus goud gewonnen uit de daar stromende rivieren. De goudsmiden in dat gebied waren zeer bekwame vaklui. Er zijn heel wat schitterende gouden sierraden bij opgravingen gevonden. Maar dit terzijde.

Bij het winnen van dat goud uit de rivier werden schapenvachten als laatste zeef gebruikt. Daarin bleef altijd wat stofgoud achter en gaf het de gouden glans. Daar komt de naam Guldenvlies vandaan.

Volkeren uit het zuiden wilden ook graag goud winnen en die rijkdom bezitten. De Thraciërs bewaarden het geheim van de goudwinning echter. Daarom de poging van het zuiden om dit geheim te ontfutselen. Dat is het verhaal van Jason. Hoe zit dat nu met Argus, het monster met de vele ogen waarvan er altijd een heleboel wakker bleven om het Gulden Vlies (lees: het geheim) te bewaken?

Heel eenvoudig. Zij hadden een goed georganiseerde maatschappij die in staat was dit geheim te bewaken. Daaruit werd door de oude Grieken het monster geschapen, dat nooit helemaal sliep.

Nu de vlinder. De naamgeving gaat terug op dit (verzonnen) monster met de vele ogen. U kunt ze herkennen op de vleugels van deze vlinder. Deze dagvlinder behoort tot de familie van de Satyrinae en heeft als zondagse naam Lasiommata megera.

Natuurontbijt IVN Born - Land van Swentibold

(met toestemming overgenomen van het kwartaalblad Bron 6 van IVN Born/Land van Zwentibold)

Op zaterdag 26 mei, om 8.30 uur in de ochtend, was er in de tuin van "Huize Sjanet" te Susteren weer het door IVN Born-Land van Swentibold georganiseerde natuurontbijt. Bij toerbeurt wordt dit samen met IVN Munstergeleen en IVN Sittard-Geleen georganiseerd. Aansluitend aan het ontbijt wandelden we door het nabij gelegen bos 't Hout. Het ontbijt, samengesteld uit allerlei streekproducten, was verrukkelijk en een belevenis op zich. Er was volop keuze uit luxe broodjes, krentenbrood, door de zoon des huizes gebakken biologische eieren, rauwe ham, kaas, hoofdkas (huidvleis), boerenmetworst, twee soorten eigengemaakte jam, aardbeien en tomaatjes. Onder het genot van koffie, thee en appelsap kon men van al deze lekkernijen genieten. "Huize Sjanet" in het buitengebied van Susteren, lag deze morgen prachtig te pronken tussen hagen, boomgaarden, weiden en bossen. Het ontbijt vond plaats onder een grote brede overkapping gelegen tegen een boerenschuur. Het was er geweldig zitten en onder het eten kon men al pratende ook genieten van de schitterende omgeving. Een omgeving die door de heer des huizes zeer goed onderhouden wordt. Hij vertelde dat hij bij het snoeien van de vele hagen geholpen wordt door het ree die tot op kophoogte de gemengde hagen kort houden. Het thema van het ontbijt was "voorjaar". Het voorjaarde volop, de weergoden verwenden ons optimaal. Het was droog en de zon scheen volop. Na afloop alleen maar tevreden gezichten bij de 24 deelnemers en de organisatoren. Een unieke ervaring, dankzij de bewoners van "Huize Sjanet" en de sponsors van de diverse producten.

Na het ontbijt hadden velen weer nieuwe energie voor een wandeling in het aangrenzende natuurgebied 't Hout. De hevige regenbuien in de voorafgaande week noopten de natuurgidsen Ellie, Hans en Neli, tot het aanpassen van de wandelroute. De kapel aan het Hout werd in opdracht van de heer Denis gebouwd. Na een reis naar Lourdes genas hij van een pijnlijke beenkwaal en loste met de bouw van deze kapel zijn belofte in. De waterbuffer in de Mehre moet de wateroverlast in deze wijk en het Mariaveld vermindere. Bij hevige regenbuien wordt het water hierin opgeslagen en later door de Rode Beek afgevoerd. Een terugslagklep verhindert dat het water van de Rode Beek in het bassin stroomt. Tussen 2003 en 2013 werden jaarlijks exposities ingericht in de beeldentuin Suëstra. Elk jaar kocht de stichting een tentoongesteld werk. Na 10 jaar heeft de stichting de beeldentuin overgedragen aan de gemeente om zo deze, mooi gelegen, ontmoetingsplek voor lange tijd te behouden.

Al met al was het voor alle deelnemers een geslaagde ochtend die voor herhaling vatbaar is. Een speciaal woord van dank is hier zeker op zijn plaats voor de organisatoren van deze geweldige ochtend.

Wil Hoonings

Luxe bakkerij
Bie Christel

Peterstraat 29
Munstergeleen

046 4580043

In de Heemtuin eten we vaak vlaai van Bie Christel

Naschrift van IVN Munstergeleen

Zoals hiernaast aangestipt worden natuurontbijten bij toerbeurt georganiseerd door de drie IVN-afdelingen in onze gemeente. Het volgend jaar is IVN Munstergeleen weer aan de beurt. Een goed idee lijkt het om dit natuurontbijt te laten voorafgegaan aan de onthulling van het Archeologisch monument Munstergeleen, waarbij ook de tentoonstelling van archeologische vondsten op diverse locaties is betrokken. Een goede datum zou 11 mei 2019 kunnen zijn.

Bij Sjanet aan tafel op zaterdag 26 mei

2-wielers
Hensels
Munstergeleen - Maasmechelen

Voor de aankoop van de topmerken Gazelle, Rih en Bikkel kunnen wij u een goed advies geven volgens onze slogan: advies, kwaliteit en service, daar heeft u wat aan! Pascal Hensels, Overstraat 16, 6151 CN Munstergeleen.

Bestuur

Pierre Wijnen, voorzitter
Prevotlaan 17
6132 BM Sittard.
046 4518149; pierrewijnen2@gmail.com

Hub Mulders, vice-voorzitter
Meishagerstraat 10
6151 BZ Munstergeleen
046 4514399; h.mulders7@kpnplanet.nl

Ben Bongers, secretaris
Parallelweg 2a
6136 AN Sittard
046 4522685; b.j.j.m.bongers@home.nl

Harrij Gijsen, 2de secretaris
Meishagerstraat 1
6151 BZ Munstergeleen
046 4514594

Bankrekening (t.n.v. IVN Munstergeleen):
NL80RABO0135007968

Theo Lemmens, penningmeester
Prevotlaan 4
6132 BM Sittard
046 4514530; tjmhlemmens@gmail.com

Bestuurslid & schoolwerkgroep:

Serna Widdershoven
Prins Hendrikstraat 24
6127 BR Grevenbicht
0636315271; sernawiddershoven@hotmail.com

Ben Bongers stelt zijn functie van secretaris beschikbaar. Hij blijft wel deel uitmaken van het bestuur

Rabobank Clubkas Campagne

Onze hartelijke dank aan allen die als lid van Rabobank Westelijke Mijnstreek hun stem hebben gegeven aan IVN Munstergeleen. Zij hebben allemaal samen gezorgd voor het mooie bedrag van 769,88 euro. Volgend jaar is een volgende ronde en kan het meer zijn als u binnen uw kennissenkring stemmen werft.

Heemtuinbezoek

Wist u dat u de Heemtuin, behalve op zondagen in voorjaar en zomer, ook kunt bezoeken op zaterdag en maandagochtenden en dat u daarnaast nog voor groepen afspraken kunt maken? Mail naar Els Rongen, Rongen4@kpnplanet.nl.

De scharrelslagerij van Munstergeleen, Houbeneindstraat 1

Elly Hermans groente bij het Kritraedhuis op de donderdagmarkt, Sittard

**De wereld
aan jouw
voeten**

Laat u inspireren door onze ruime collectie met meer dan 200 modellen wandel- en bergschoenen, vrijetijdsschoenen en sandalen. Natuurlijk ook hoogwaardige functionele outdoor kleding en comfortabele en modieuze vrijetijdskleding. Alles voor de backpacker en kampeerder! Verder vindt u bij ons heel veel gadgets en onmisbare reisaccessoires voor de moderne reiziger. Met onze jarenlange kennis en buitenervaring kunnen wij u helpen de beste keuze te maken.

Kom het beleven bij Mulders dé buitenspecialist.

Molenstraat 10 | 6141 BH Limbricht | t 046 45 83 934 | e info@buitenspecialist.com | i www.buitenspecialist.com

